

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

Bijlage 1. De aanpak van de risicobeoordeling

De aanpak en afbakening van de beoordeling risico's in
de vis, schaal- en schelpdierketen

Datum 30 april 2022

Colofon

Versienummer

Contactpersoon bureau Risicobeoordeling & onderzoek

T 088 223 33 33

F 088 223 33 34

risicobeoordeling@nvwa.nl

Catharijnesingel 59 | Utrecht

Postbus 43006 | 3540 AA Utrecht

Auteur

bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Inhoud

	Colofon	2
1	Scope en afbakening	4
1.1	De afbakening per maatschappelijke waarde:	4
1.1.1	Volksgezondheid: voedselveiligheid	4
1.1.2	Dierenwelzijn	5
1.1.3	Diergezondheid	5
1.1.4	Natuur	5
2	Aanpak	6

1 Scope en afbakening

De risicobeoordeling visketen van bureau Risicobeoordeling & onderzoek richt zich op de activiteiten zoals die door verschillende vis, schaal en schelpdiersectoren in Nederland plaatsvinden. In deze risicobeoordeling van de vis, schaal- en schelpdierketen staan de publieke waarden volksgezondheid, dierenwelzijn, diergezondheid en natuur centraal. Economische of andere publieke of private belangen worden niet in ogenschouw genomen.

De visketen is een complexe keten en deze risicobeoordeling pretendeert niet volledig te zijn. De gevareninventarisatie is breed opgezet, maar voor veel potentiële gevaren kan een actuele risicobeoordeling voor de Nederlandse situatie niet goed worden gemaakt door een gebrek aan data.

De belangrijkste vangstmethoden waarbij gevaren aanwezig zijn voor dierenwelzijn en natuur alsmede effecten op voedselveiligheid worden beschreven.

De relatie quota, duurzaamheid (impact natuur), voedselveiligheid en exoten wordt nader uitgewerkt in het hoofdstuk natuur.

Aan de wijziging van klimaatomstandigheden zal in het advies aandacht worden besteed als het concreet bijdraagt aan de mate waarin de risico's zich voordoen (bijv. toxinen).

De onderwerpen: sportvisserij, zelfrapers/put and take en directe verkoop aan consumenten en online verkoop worden voor zover er informatie voorhanden is meegenomen in deze visketen.

Import van derde landen naar EU die via de (Nederlandse) buitengrensinspectieposten (BIP) binnen komen, als ook het intracommunautaire verkeer vormen onderdeel van de risicobeoordeling visketen. Een groot gedeelte van de in Nederland en Europa geconsumeerde vissoorten wordt via de BIP Rotterdam geïmporteerd.

Handelingen voor en door de consument maken geen deel uit van deze risicobeoordeling. Het eindpunt van deze ketenbeoordeling zijn de vis, schaal- en schelpdieren die aangeboden worden aan de horeca en Retailbedrijven, detailhandel en instellingen, de schakel direct voor de overdracht aan de consument. In die laatste schakel direct voor de overdracht aan de consument komen voor vis, schaal- en schelpdieren dezelfde risico's naar voren die ook gelden voor andere dierlijke voedingsmiddelen (zoals vlees) bijvoorbeeld kruisbesmetting, te hoge bewaartemperatuur en onhygiënisch handelen. Deze zijn niet specifiek voor vis en worden daarom niet specifiek meegenomen.

1.1 De afbakening per maatschappelijke waarde

1.1.1 *Volksgezondheid: voedselveiligheid*

In deze beoordeling worden de volksgezondheidsrisico's met name belicht voor de voedselveiligheid op gebied van chemische, microbiologische en fysische risico's. Indien beschreven risico's op het gebied van voedselveiligheid van belang kunnen zijn voor vis, schaal- en schelpdieren gevangen door sportvissers of geraapt door 'zelfrapers' (oesters) wordt dit signaleerd.

1.1.2 *Dierenwelzijn*

De wetenschappelijke literatuur over dierenwelzijn risico's van vissen, schaal- en schelpdieren is niet heel uitvoerig. Toch is er in belangrijke mate consensus over dat (been)vissen, bepaalde schaaldierensoorten en de inktvis *sentient beings* zijn. Dus dieren die bewust zijn van hun gevoel. Derhalve worden de dierenwelzijnseffecten voor kweekvis, wildvangst en schaaldieren (beperkt) aan de hand van een paar voorbeeldsoorten beschreven voor zover van belang en indien informatie beschikbaar is. Voor schelpdieren wordt er vooralsnog van uitgegaan dat deze niet onder de categorie van *sentient beings* vallen en zijn daarom niet beoordeeld op dierenwelzijnsaspecten.

Uit pragmatisme is gekozen voor een afbakening van de voor Nederland belangrijkste kweeksystemen en vangstmethoden met voorbeeldsoorten. Selectiecriteria zijn: productie in Nederland en vangst door de Nederlandse vissersvloot alsmede hoge consumptie van vissoorten (inclusief import). Sportvisserij is uitgesloten van deze beoordeling.

Dierenwelzijn voor import van levende dieren wordt beperkt meegenomen.

1.1.3 *Diergezondheid*

Vanwege de omvang van de keten is een volledige risicobeoordeling van deze maatschappelijke waarde niet mogelijk geweest. Er is daarom volstaan met een schets van de bestaande diergezondheidssituatie in de Nederlandse binnenwateren, de viskweek en opduikende vis-, schaal- en schelpdierziekten. De aangifteplichtige dierziekten dienen als basis voor een signalering van diergezondheid in deze risicobeoordeling.

Diergezondheidsaspecten die gevolgen hebben voor dierenwelzijn worden beschreven bij de risicobeoordeling dierenwelzijn. Diergezondheidsaspecten die een impact in de natuur kunnen hebben worden niet meegenomen.

1.1.4 *Natuur*

In de natuur wordt gekeken welke visserijactiviteiten een impact zouden kunnen hebben op de natuur. Dit is gedaan aan de hand van de drukfactoren zoals bodemberoering, bijvangst en discards en overbevissing. De impact van visserijactiviteiten op de natuur in het herkomstgebied worden beschreven voor zover van belang en indien informatie beschikbaar is, hetgeen nauwelijks aanbod komt. Bij de exotenproblematiek wordt vanwege het belang ervan ook de sportvisserij meegenomen. Overige aspecten van sportvisserij, alsmede siervissen en vijvervissen, vissen niet bestemd voor consumptie (onder andere dierentuinen) en activiteiten daaromtrent vallen buiten de scope van deze risicobeoordeling. Dit geldt ook activiteiten met vissen die voor onderzoeksdoeleinden worden of zijn gebruikt.

2 Aanpak

Om risico's in de visketen te kunnen beoordelen heeft BuRO aan verschillende kennisinstituten opdracht verleend literatuuronderzoek te doen.

Het Front Office Voedsel- en Productveiligheid heeft voor BuRO de inname van vis, schaal- en schelpdieren volgens de Voedselconsumptiepeiling 2012-2016, in kaart gebracht.

Voor de beoordeling van de chemische risico's, allergenen en mariene biotoxinen, voor de volksgezondheid en meer specifiek de voedselveiligheid vanuit de vis-, schaal- en schelpdierketen is gebruik gemaakt van een door Wageningen Food Safety Research (WFSR, voormalig RIKILT) en Wageningen Marine Research (WMR, voormalig IMARES) uitgevoerde zoekopdracht naar wetenschappelijke publicaties over chemische gevaren, allergenen en mariene toxinen in de verschillende schakels van deze keten. Deze is waar mogelijk aangevuld met eigen literatuuronderzoek van BuRO en relevante en recente kennis.

Voor de beoordeling van de microbiële (bacteriën, virussen en parasitaire) risico's voor de volksgezondheid vanuit de vis-, schaal- en schelpdierketen is gebruik gemaakt van een door Wageningen Food and Biobased Research (FBR) uitgevoerde zoekopdracht naar wetenschappelijke publicaties over microbiologische gevaren in de verschillende schakels van deze keten. Deze is waar mogelijk aangevuld met eigen literatuuronderzoek van BuRO en relevante en recente kennis. De gisten en schimmels zijn niet meegenomen in de risicobeoordeling omdat deze niet uit literatuuronderzoeken naar voren zijn gekomen

Voor de beoordeling van de risico's voor dierenwelzijn van de vis-, schaal- en schelpdierketen is gebruik gemaakt van een door Wageningen Livestock Research (Universiteit) uitgevoerde inschatting naar de dierenwelzijnsrisico's alsmede een aantal wetenschappelijke publicaties over dierenwelzijnsgevaren in de verschillende schakels van deze keten. Deze is waar mogelijk aangevuld met eigen literatuuronderzoek van BuRO en relevante en recente kennis.

Voor de beoordeling van de drukfactoren op de natuur inclusief exoten door visserijactiviteiten is gebruik gemaakt van een door Wageningen Marine Research (WMR) opgesteld rapport en een door GiMaRIS uitgevoerd literatuuronderzoek inclusief rapportage. Deze is waar nodig en mogelijk aangevuld met eigen literatuuronderzoek van BuRO en relevante en meest actuele kennis.

Aanvullend hebben deskundigen van BuRO literatuuronderzoek verricht en indien relevant recente kennis toegevoegd. Daarnaast heeft BuRO gebruik gemaakt van data en rapportages over de visketen van de directie Handhaven van de NVWA (HH) en van de NVWA Inlichtingen- en OpsporingsDienst (NVWA-IOD).

Binnen BuRO heeft een multidisciplinair team bestaande uit experts op gebied van microbiologie, chemie, dierenwelzijn en -gezondheid en natuur de conceptrapportage opgeleverd. Deze is in delen voorgelegd aan externe deskundigen voor commentaar. Aan de andere directies van de NVWA is gevraagd om aanvullingen en controle op feitelijkheden.

BuRO heeft het concept risicobeoordeling beschikbaar gesteld aan vertegenwoordigers van de vis, schaal- en schelpdiersector voor commentaar op feitelijke onjuistheden en omissies.

De bijlagen van de risicobeoordeling van de visketen zijn afgerond op 30 april 2022. Om die reden vermelden zij ook die datum. Rapporten en wetenschappelijke literatuur die na die datum is verschenen is niet meer opgenomen in de bijlagen, maar in een enkel geval wel als verwijzing in het hoofdrapport. Op donderdag 19 mei 2022 is de risicobeoordeling met adviezen voorinzage

ingegaan en gestuurd aan de IG-NVWA en de ministeries van LNV en VWS. Op donderdag 30 juni is het eindrapport met bijlagen gestuurd aan de IG-NVWA en de ministeries van LNV en VWS.